

Retorika premijera Andreja Plenkovića u obraćanju medijima

Bahovec, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:841194>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-16**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prije diplomski studij novinarstva

RETORIKA PREMIJERA ANDREJA
PLENKOVIĆA U OBRAĆANJU MEDIJIMA
ZAVRŠNI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Boris Beck

Studentica: Matea Bahovec

Zagreb, 2024.

Sadržaj

1. UVOD.....	4
2. POLITIČKA RETORIKA ANDREJA PLENKOVIĆA	5
2.1. ANDREJ PLENKOVIĆ I NJEGOVI POLITIČKI GOVORI.....	5
2.2. POLITIČKA RETORIKA	6
2.3. STIL I STILSKE FIGURE PLENKOVIĆEVIH GOVORA.....	7
3. KVALITATIVNA ANALIZA.....	11
3.1. FIGURE DIKCIJE	11
3.1. a) Geminacija i enumeracija	11
3.1. b) Anafora i epifora	12
3.2. FIGURE KONSTRUKCIJE	13
3.2. a) Akumulacija	13
3.2. b) Anadiploza	14
3.2. c) Antifraza	14
3.2. d) Asindeton i polisindeton.....	15
3.3. FIGURE RIJEČI	16
3.3. a) Epitet.....	16
3.3. b) Metafora.....	17
3.3. c) Metonimija.....	18
3.4. FIGURE MISLI	18
3.4. a) Parenteza.....	18
3.4. b) Perifraza	19
3.4. c) Eksklamacija.....	19
3.4. d) Hiperbola	20
3.5. FIGURE DISKURSA	21
3.5. a) Eufemizam i litota	21
3.5. b) Kontrast	22
4. ZAKLJUČAK.....	24

5. POPIS LITERATURE.....	26
PRILOZI.....	27
Prilog 1: Transkript govora Andreja Plenkovića nakon pobjede na parlamentarnim izborima 2020.....	27
Prilog 2: Pobjednički govor Andreja Plenkovića na parlamentarnim izborima 2024. godine	28

1. UVOD

Govorništvo u politici igra značajnu ulogu u oblikovanju vlastite slike političkih aktera, ali i načinu utjecaja na javnost i potencijalne birače. Sposobnost vješte komunikacije političarima je najjače oružje još od samog početka demokracije u antičkoj Grčkoj pa do danas. Važnost umijeća političke retorike ključnih aktera na vlasti počiva na sposobnosti uvjeravanja. Uvjeriti javnost u ispravnost ili neispravnost neke odluke u demokraciji znači osigurati željeni politički cilj na izborima kada politička retorika doseže najvišu razinu važnosti.

Tema ovog rada jest temeljita analiza retorike trenutnog predsjednika Vlade Republike Hrvatske, Andreja Plenkovića. Razlog iz kojeg su izabrani baš njegovi govori jest njegov nedvojbeno formalan, elokventan, suzdržan, administrativan politički govor koji slijedi diplomatska načela. Plenkovićevi javni nastupi dolaze do izražaja u javnosti radi njegove političke titule, tema o kojima govori, a koje su od javnog značaja ili njegovih odnosa s političkim protivnicima.

Uzevši u obzir živost političke scene prije parlamentarnih izbora 2024., kao i sukobe lijeve i desne političke fronte, predizborno je razdoblje bilo najplodnije za prikupljanje uzoraka za analizu. Treba podsjetiti i na dugotrajne sukobe između premijera Plenkovića i aktualnog predsjednika države Zorana Milanovića koji se u funkciji predsjednika kandidirao za parlamentarne izbore 2024., što je kasnije Ustavni sud proglasio neustavnim činom. Taj je čin potaknuo nove trzavice, a premijer ga je u narednim političkim nastupima često isticao.

Za potrebe ovog rada izabrana su dva pobjednička govora Andreja Plenkovića: nakon parlamentarnih izbora 2020. i 2024. godine. Videozapisi govora preuzeti su sa službenih YouTube kanala te su ručno transkribirani. Istraživačka metoda korištena u radu jest analiza stila. Kvalitativno su analizirane figure diktije, figure riječi, analiza jezičnog stila, gestikulacija, tona govora i sl., a grupirani su u nekoliko tematskih poglavlja. Cilj je rada utvrditi koja su glavna obilježja Plenkovićeve retorike, koje poruke svojim govorima šalje javnosti, utvrditi ponavljajuće uzorke te nastojati objasniti zašto koristi određene figure.

2. POLITIČKA RETORIKA ANDREJA PLENKOVIĆA

2.1. ANDREJ PLENKOVIĆ I NJEGOVI POLITIČKI GOVORI

Andrej Plenković hrvatski je političar, pravnik i diplomat, aktualni predsjednik Vlade Republike Hrvatske te predsjednik stranke Hrvatske demokratske zajednice¹, čiji je član od 2011. godine. Rođen je 8. travnja 1970. u Zagrebu. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu 1993. te magistrirao područje međunarodnog prava 2002. godine. Radio je u Ministarstvu vanjskih poslova od 1994. do 2011., gdje je obnašao različite dužnosti. Bio je načelnik Odjela za europske integracije, savjetnik ministra za europske poslove, zamjenik šefa Misije pri EU u Bruxellesu, zamjenik veleposlanika u Francuskoj i državni tajnik za europske integracije. Od srpnja 2013. postaje zastupnik u Europskom parlamentu. Nakon ostavke Tomislava Karamarka, izabran je za predsjednika HDZ-a u srpnju 2016. i ponovno u ožujku 2020. Pod njegovim vodstvom, HDZ je pobijedio na parlamentarnim izborima u rujnu 2016., srpnju 2020. i travnju 2024. Od listopada 2016. obnaša dužnost predsjednika Vlade Republike Hrvatske te je za istu poziciju reizabran 2020. i 2024. godine.

Kao središnja materiju za analizu retorike unutar ovog rada izabrani su pobjednički govori aktualnog premijera Republike Hrvatske Andreja Plenkovića. Analizirani su uzorci pobjednički govori Andreja Plenkovića nakon parlamentarnih izbora 2020. godine i 2024. godine. Odabrani su radi aktualnosti, opsežnosti, političke važnosti i utjecaja na javnost. Naime, politički govori uoči, ali i nakon izbora, obično najbolje odražavaju sliku međusobnog odnosa kandidata, a u središtu su politički ciljevi i programi kandidata i stranaka.

Prvi govor (v. *Prilog 1*) iz 2020. godine preuzet je sa službenog YouTube kanala *Al Jazeera Balkans*. Objavljen je 6. srpnja 2020. Govor je transkribiran slušajući videozapis. Trajanje govora je pet minuta i dvadeset dvije sekunde. Drugi govor (v. *Prilog 2*) iz 2024. također je preuzet s YouTubea, a objavio ga je službeni kanal Hrvatske demokratske zajednice. Objavljen je 18. travnja 2024., a traje sedam minuta i trideset osam sekundi.

Retorika Andreja Plenkovića primarno je analizirana prema vrstama stilskih figura. Govori nisu namijenjeni za pojedinačnu analizu, već je cilj grupirati stilske figure prema vrstama, popratiti ih citatom iz govora, objasniti što koja znači te koju ulogu ima u govoru ili što govornik njome nastoji izazvati. U središtu analize su stilska izražajna sredstva koja imaju

¹ Nadalje se koristi kratica „HDZ“.

ključnu ulogu u oblikovanju političkog diskursa. Naravno, potrebno je u obratiti pozornost i na ton govora, intonaciju, tempo govora, geste, izraze lica i jezik tijela iz kojih se može zaključiti u kakvom je raspoloženju govornik.

2.2. POLITIČKA RETORIKA

Retorika je umijeće i teorija govorenja, a potječe iz antičke Grčke. (Hrvatska enciklopedija, 2024). Korijen naziva političke retorike dolazi od riječi *rhetores*. Označava političare koji se služe svojim govorničkim vještinama kako bi uvjerali zastupnike, tada u grčkoj agori. (Kišiček, 2018). Sofisti su ostavili značajan trag u povijesti retorike. Bili su učitelji govorništva, a govorništvo je bilo ključno „oružje“ u političkom životu Atenjana.

„Riječ *sofist* dolazi od grčke riječi *sophos* što znači mudar, a u to vrijeme termin *sofisti* označavao je autoritete, stručnjake, profesore. Sofisti su bili ili pisci govora (logografi) ili učitelji govorništva ili profesionalni govornici koji su održavali govore na javnim mjestima“ (Kišiček, 2018: 14-15).

„Sofisti su u svojim školama podučavali vještinama javnog govorenja, lukavoj promociji samoga sebe pa čak i nekim aspektima uspješnog vodstva“ (Kišiček, 2018: 15-16). Koristili su tzv. metodu dijalektike koja označava smišljanje argumenata za i protiv neke teze. Vjerovali su da svaki argument ima protuargument. „Protagora je tvrdio da svakog može naučiti da 'lošiju stranu učini boljom',“ (Kišiček, 2018: 15). Iako su sofisti pridonijeli razvoju korisnih metoda u retorici, koristili su se etički spornim metodama, što je izazvalo sumnju i prijezir Atenjana prema njima.

Grčki filozof Aristotel ostavio je najsnažniji utjecaj u sistematizaciji retorike, a tome svjedoči i njegovo djelo *Retorika* (prevedeno 1989.). Njegova glavna premisa bila je da je retorika umijeće uvjeravanja kojemu je osnova argumentacija. „Retorika je popularna dijalektika koja se služi različitim tehnikama uvjeravanja, pa i logičkom argumentacijom² karakterističnom za dijalektiku“ (Oraić Tolić, 2011: 122). Aristotel razlikuje tri modusa argumentacije ili tri načina uvjeravanja: *logos*, *etos* i *patos*. (Oraić Tolić, 2011). Oraić Tolić (2011: 123) objašnjava *logos* kao „argumentaciju s pomoću racionalnog zaključivanja i dokaza pronađenih u samome predmetu“, odnosno argumentacija s pozivom na razum, *etos* kao argumentaciju s pozivom na govornikov karakter i *patos* kao argumentaciju s pozivom na emocije i očekivanja publike. Prema Kišiček (2018), *logos* je uvjeravanje riječima, argumentima, sadržajem govora i

² Logički argumenti se u retorici još nazivaju i entimemi. (Oraić Tolić, 2011).

djelovanje na razum publike, patos je uvjeravanje i djelovanje na raspoloženje publike i njihove emocije, a etos je uvjeravanje vlastitom vjerodostojnošću.

„Ta tri načina simultano djeluju u procesu uvjeravanja i teško ih je čvrsto i jasno ih razgraničiti. Međutim, kako patos dominira u svečanim (primjerice komemorativnim) govorima, a logos u sudskima, tako etos dominira u političkom govorništvu“ (Kišiček, 2018: 31).

Etos se može definirati kao sposobnost izgradnje vlastite slike pred javnošću onako kako sam govornik želi, stoga je izrazito važan retorički element. Postiže se tako da govornik (političar) u svojim govorima učestalo ističe svoje uspjehe, postignuća za vrijeme mandata, svoje odlike i sl. Ipak, patos kao sposobnost utjecaja na emocije publike ima još važniju ulogu u uvjeravanju potencijalnih birača.

„Uvjeravanje tako nikada ne može biti temeljeno samo na logici već nužno uključuje djelovanje na emocije slušateljstva jer su upravo osjećaji snaga koja pokreće ljude na djelovanje“ (Kišiček, 2018: 85).

Upravo je to ono što nedostaje Andreju Plenkoviću kao govorniku. Češće se oslanja na logičke argumente, u izrazu mu nedostaje strasti, koristi eufemizme, suptilne kritike, odmjeran je i suzdržan. To su također poželjne karakteristike, no ne u svakoj situaciji i ne uvijek.

2.3. STIL I STILSKE FIGURE PLENKOVIĆEVIH GOVORA

Funkcionalni stilovi hrvatskog standardnog jezika posljedica su širenja sfera komunikacije i raslojenosti leksika. Odabir određenog stila ovisi o namjeri, društvenom okruženju, situaciji i prigodi. Tako se razlikuju administrativni, znanstveni, književnoumjetnički, novinarsko-publicistički, razgovorni i reklamni funkcionalni stil.

U kontekstu političke retorike također postoji više stilova govora, no Andrej Plenković u svojim govorima nastoji istaknuti svoju rječitost i vješto služenje birokratskim izrazima kako bi stvorio dojam visokoobrazovanog političara pa najčešće koristi administrativni funkcionalni stil. On služi za službenu komunikaciju između pojedinca i ustanova, bilo unutar jedne sociopolitičke zajednice, bilo između različitih zajednica. Uglavnom se očituje u pisanom obliku. Karakterizira ga visoka razina shematiziranosti što se postiže korištenjem ustaljenih rečeničnih konstrukcija. Administrativni stil razlikuje se od ostalih po ustaljenoj strukturi, činjeničnosti, objektivnosti, točnosti, jasnoći, sažetosti, preglednosti, emocionalnoj neobilježnosti, klišeiziranosti izraza i usklađenosti s normama hrvatskoga standardnog jezika.

(Andrijanić, 2009). Sadrži tzv. riječi-parazite i jezične pleonazme koji nekad imaju ulogu naglašavanja važnih informacija.³ To su suvišne riječi koje se dodaju sintaksi kako bi dobila na zvučnosti ili važnosti. Na sintaktičkoj razini je nominalan. Samoznačni glagol zamjenjuje se suznačnim i oglagoljenom imenicom. (Andrijanić, 2009).

Administrativni funkcionalni stil najviše utječe na druge funkcionalne stilove zbog blizine standardnom jeziku i strukturiranosti. Sadrži i podtipove poput zakonodavno-pravnog, društveno (upravno)-političkog, diplomatskog, poslovnog i personalnog.

Figure u kontekstu izraza postoje od petog stoljeća prije Krista. Prema predgovoru Krešimira Bagića u Rječniku stilskih figura (2012), smatra se da ih je prvi koristio sofist i govornik Gorgija. „Grci su utemeljili i razvili nauku o figurama, a Rimljani su ga uzeli i dodatno usustavili“ (Bagić, 2012: VII). Danas stilske figure imaju ulogu „ukrašavanja“ diskursa. Prema Bagiću (2012), postoje dva određenja stilskih figura u povijesti koje je u prvome stoljeću odredio Marko Fabije Kvintilijan.

„Prema prvome figura je oblik kojim izražavamo misao. (...) Ta definicija figuru predočava kao osobit oblik diskursa, upućuje na njezinu prirodu, ali malo govori o tipičnim oblicima figurativnosti. Prema drugom određenju 'pod figurom se podrazumijeva razumno odstupanje u značenju ili govoru od uobičajenog i jednostavnog načina govora, tj. odstupanje slično onome koje se dešava i prilikom sjedenja, naslanjanja ili gledanja unazad.“ (Bagić, 2012: VII).

Stilske figure dijele se na figure dikcije, figure konstrukcije, figure riječi (tropi) i figure misli. Pridodana je peta kategorija, figure diskursa. (Bagić, 2012). Kao što sam naziv govori, figure dikcije se zasnivaju na zvučnosti koja se postiže glasovima i zvukovima u govoru, primjerice oponašanje zvukova, ponavljanje glasova, određen poredak riječi, kombiniranje riječi i sl. Figure konstrukcije ostvaruju se specifičnim i namjernim poretkom riječi u rečenici, čime dobivaju novo značenje. Figure riječi kompleksnije su za analizu jer nastaju promjenom osnovnog značenja riječi, odnosno imaju preneseno značenje. Figure misli razlikuju se od figura riječi po tome što iako također nastaju promjenom osnovnog značenja riječi, odnose se na širi dio od samih riječi (govorna cjelina dobiva preneseno značenje). Bagić (2012: X), ističe

³Npr. namjerni pleonazmi su "izabran na vrijeme" ili "na rok od četiri godine" umjesto jednostavnijeg "na četiri godine" kako bi se istaknuo ključni podatak.

da su u „figure dikcije svrstani oni postupci koji utječu na oblik, kompoziciju i smisao čitavog iskaza (amplifikacija, opis, kaligram i sl.) te figurativni toposi i logičko diskurzivni stereotipi koji se lako prilagođuju različitim iskaznim kontekstima (adinaton, poslovice, sentencija i sl.)“.

Prema mišljenju stručne komentatorice političkog govora za Dnevnik Nove TV, Gabrijele Kišiček (2018), Andrej Plenković jedan je od najboljih retoričara na recentnoj hrvatskoj političkoj sceni. Vješt je govornik i diplomat te se dobro snalazi u političkim govorima. Služi se diplomatskim i birokratskim izrazima, ističe se rječitošću, smirenošću i samopouzdanjem. Što se stilistike tiče, služi se administrativnim stilom kojeg u govorima karakterizira izostavljanje subjekta, korištenje pasiva umjesto aktiva, internacionalizmi, elokventnost, ustaljeni pleonazmi i sl. Koristi važno političko umijeće sofističke govorničke škole da promašaje i mane govorom uspijeva umanjiti, izbjegava sukobe, a sve prednosti i uspjehe redovito ističe. „Uz sve to, Plenkovića karakterizira ugodan glas i dobra dikcija, stav i gesta kojima se odaje sigurnost i samopouzdanje, elegancija izraza bez zastajkivanja i zamuckivanja“ (Kišiček, 2018: 35).

Ističe se upravo kvalitetnom izgradnjom etosa pri čemu oslikava sebe kao jedinog sposobnog čovjeka koji može upravljati hrvatskom Vladom. U svim važnijim javnim govorima nabraja pozitivne stavke koje je Vlada učinila u prethodnom mandatu, dok nedostatke skoro pa nikad ne spominje. Često se referira na promašaje opozicije, a kritike izražava pasivno agresivno, suptilno, cinično, podrugljivo, ali opet odmjereno i „pristojno“. Etos obično ostvaruje figurom „akumulacija“, pri čemu niže konkretna postignuća, uspjehe ili rješenja koja su se ispostavila kao optimalna. Primjerice: „A mi ćemo, naravno, nastaviti našu politiku koja je u proteklih osam godina zaštitila hrvatske građane od kriza, očuvala hrvatsko gospodarstvo, omogućila ostvarivanje niza strateških ciljeva, bilo na unutarnjem ili međunarodnom planu“

Premijer Plenković sklon je stilskim i govorničkim pogreškama koje je moguće uočiti učestalim praćenjem njegovih javnih govora u različitim situacijama. Isto tumači i Kišiček (2018), koja primjećuje kako se premijer u govoru ne snalazi najbolje kad su u pitanju krizne situacije ili nepovoljne vijesti za državu. Tada se koristi stilom koji autorica (Kišiček, 2018) naziva „stilom banaliziranja i ignoriranja problema“. To se postiže zaobilaženjem teme, okolišanjem i nultim govorom⁴. U kriznim situacijama ne prilagođava govornički stil sukladno

⁴ Stručnjaci za odnose s javnošću definiraju nulti govor kao prazan govor u kojemu je puno toga izrečeno, a nema relevantan značaj.

dogadaju. Ton i tempo njegova govora jednaki su i u pobjedničkim govorima nakon izbora i u izjavama za medije o krizi koronavirusa ili požarima u Dalmaciji.

„Kada se u ljeto 2017. Hrvatska suočava s nezapamćenim požarima, Andrej Plenković kao premijer koji bi trebao ohrabriti građane suočene s požarima, pružiti utjehu, pokazati empatiju, govori da su „požari atraktivni“. On, naravno, svoju izjavu opravdava time da je krivo i zlonamjerno interpretirana jer je mislio na „medijsku atraktivnost“ požara. No, to ne mijenja činjenicu da je sama riječ u toj situaciji, na tom mjestu i u tom trenutku bila loše izabrana, a na kraju krajeva, samo je potvrdila premijerovo učestalo nastojanje da impresionira svojom elokventnošću“ (Kišiček, 2018: 118).

Neprilagodbom stila i tona govora, premijer stvara lošu sliku o sebi i doima se hladan, nezainteresiran i distanciran od građana suočenih s krizom. Ozbiljna je to pogreška za nekoga tko bi u toj situaciji trebao imati najveću ulogu u pružanju pomoći. Učestalo se ustručava iskazati ikakve emocije pa svaka izjava zvuči jednako. Gestikulacije su minimalne, a izraz lica je najčešće ozbiljan ili namrgođen. Iz toga se može zaključiti da, kao govornik, nema dobro usvojen patos jer ne utječe na emocije slušatelja niti ih tako može u što uvjeriti.

3. KVALITATIVNA ANALIZA

3.1. FIGURE DIKCIJE

3.1. a) Geminacija i enumeracija

Geminacija:

„Ponavljjanje iste riječi ili skupine riječi na različitim mjestima u iskazu ili njegovu dijelu. Opetovani se element mora dovoljno često pojavljivati da bi svaki put bio opažen, tj. da bi proizveo učinak tematskog i ritmičkog isticanja“ (Bagić, 2012: 123).

„Vodit ćemo računa jer Hrvatska treba rješenja **i za** gospodarstvo **i za** javno zdravstvene izazove **i za jačanje** demokracije, **jačanje** institucija, **jačanje** ljudskih prava, **jačanje** manjinskih prava“

U ovoj rečenici Plenković spominje neke od točaka iz programa pri čemu prvo koristi polisindeton, a onda asindeton. Tako se ritam govora usporava i naglašavaju se ključne stavke, a onda odjednom ubrzava kako ne bi zvučao jednolično. Konstantno ponavlja riječ „jačanje“.

„Ali ono što je bitno je da je Hrvatska demokratska zajednica po **treći put zaredom** uvjerljivo pobijedila na parlamentarnim izborima!,,

„...kako bismo formirali našu **treću** vladu!“

„Prvo što je to bilo **treći put zaredom** da...“

„Ono što zabrinjava je da i večeras, nakon što smo ih po **treći put** porazili na parlamentarnim izborima...“

Nekoliko puta u govoru Plenković spominje brojku tri kojom dočarava niz političkih uspjeha stranke HDZ. Konstrukcijom rečenica stvara efekt uzvišenja svoje pobjede, („...**treći put zaredom** uvjerljivo pobijedila...“) dok ponižava protivnike: „...nakon što smo ih po **treći put** porazili...“.

Uzastopno ponavljanje brojke „tri“ služi naglašavanju veličine izborne pobjede i time stvara glavnu misao govora.

Enumeracija:

„Nabrajanje dijelova kakve cjeline ili sastavnica kakve ideje. Postupak kojim se upozorava na različite aspekte tematizirane pojave, kojim se lako prelazi s općeg na pojedinačno, s apstraktnog na konkretno. (...) U klasičnoj retorici enumeracija je nerijetko tumačena kao

stupnjevito nizanje značenjski povezanih jedinica - svaki sljedeći član niza ili pojačava ili oslabljuje središnju ideju“ (Bagić, 2012: 99, 100).

„A mi ćemo, naravno, nastaviti našu politiku **koja je u proteklih osam godina zaštitila hrvatske građane od kriza, očuvala hrvatsko gospodarstvo, omogućila ostvarivanje niza strateških ciljeva...**“

Prepoznatljivo obilježje Plenkovićevih govora u javnosti je izgradnja etosa uzastopnim isticanjem uspjeha i kvaliteta koje postiže s Vladom u hrvatskoj politici pa se time poslužio i u pobjedničkom govoru. U ovom slučaju enumeracije, pojmovi se kreću od pojedinačnih do općih.

„...Hrvatsko socijalno liberalnoj stranci, Hrvatskoj demokršćanskoj stranci, Hrvatskoj narodnoj stranci, Hrvatskoj stranci umirovljenika, gospođi Marijani Petir..“

Zahvale suradnicima i strankama stvaraju dojam široke mreže podrške i ističu ključne aktere s kojima Plenković gradi prijateljski odnos.

3.1. b) Anafora i epifora

Anafora: „Ponavljanje iste riječi ili skupine riječi na počecima uzastopnih stihova u pjesmi ili na počecima uzastopnih rečenica ili rečeničnih dijelova u prozi, govorništvo, konverzaciji, reklamama. Riječ je o figuri koja je podjednako prisutna u liturgiji i pjesništvu, u starih i suvremenih pisaca, visokoj i popularnoj kulturi te koja je važan element ritmizacije govora i teksta, kreiranja ritmičkih i sintaktičkih paralelizama“ (Bagić, 2012: 33).

„**Želim zahvaliti** još jednom **svim** našim članicama i članovima, simpatizerima, **svima** koji su radili u stožeru, koji su radili u svakoj općini, svakom gradu, svakoj županiji, **svim** Hrvatima izvan Hrvatske koji su glasali na ovim izborima i koji su i na taj način poslali poruku o svojoj povezanosti sa domovinom. **Želim zahvaliti svima** koji su radili na izbornoj strategiji, koji su pratili raspoloženje birača, pratili istraživanja...“

Sve surečenice započinju riječju „svim“. Plenković tako rastavlja rečenice kako bi govor bio što jasniji i svečaniji. Usporava ritam govora. Anafora se pojavljuje dvaput u istoj rečenici („želim zahvaliti“). Ponavljanje riječi je uobičajena praksa u političkim govorima naročito ovakvog karaktera kao što je pobjednički govor.

Epifora:

„Ponavljjanje iste riječi ili skupine riječi na krajevima uzastopnih stihova, rečenica ili rečeničnih dijelova. Postupak je pogodan za izdvajane bitnog pojma, glavne misli, prevladavajuće emocije. Ritmizira iskaz, uvodi simetriju u ni, proizvodi glazbene učinke“ (Bagić, 2012: 108).

„Hvala **svima**. Želim prije svega zahvaliti **svim** hrvatskim građanima, **svima** koji su danas izašli na birališta i dali svoj glas, **bilo da su ga dali** nama koji smo dobili većinsko povjerenje, **bilo da su ga dali** nekim drugim strankama za koje su smatrali da imaju najbolja rješenja za Hrvatsku“

Kompozicijska jedinica „**bilo da su ga dali**“ se koristi dvaput zaredom radi postizanja ritmičnosti u govoru i održavanja svečanog tona.

„**Želim zahvaliti** još jednom **svim** našim članicama i članovima, simpatizerima, **svima** koji su radili u stožeru, koji su radili u svakoj općini, svakom gradu, svakoj županiji, **svim** Hrvatima izvan Hrvatske koji su glasali na ovim izborima i koji su i na taj način poslali poruku o svojoj povezanosti sa domovinom. **Želim zahvaliti svima** koji su radili na izbornoj strategiji, koji su pratili raspoloženje birača, pratili istraživanja...“

Andrej Plenković u govorima puno puta ponavlja riječ „hvala“, ali ne samo u tom obliku, već i u izvedenima poput glagola „zahvaliti“, a to spada pod figuru dikcije „paregmenon“ koja se više koristi u pjesništvu. Naime, tako se postiže patos, tj. izazivanje emocija, dirljivosti i zahvalnosti.

Andrej Plenković vodi brigu o zvučnosti i ritmičnosti svojih govora. Određene spojeve riječi ponavlja nekoliko puta kako bi ih naglasio. Ponavlja iste riječi na počecima rečenica ili na kraju rečenice, a zatim na početku iduće kako bi stvorio gotovo pjesnički i svečani ugođaj. Na taj način nastoji izazvati emocije kod slušača. Geminacijom, akumulacijom i enumeracijom gradi etos navodeći postignuća tijekom mandata. Takav se fenomen u retorici također naziva katalog. Uokviruje se unutar željenog okvira i nabranje postignuća gotovo je neizbježna karakteristika Plenkovićeva govorništa. Anaforom i epiforom postiže melodičnost i ističe ključne misli. Ponavljanjem određenih dijelova rečenica ili riječi usporava ritam govora.

3.2. FIGURE KONSTRUKCIJE

3.2. a) Akumulacija

„Gomilanje značenjski bliskih pojedinosti kojim se razvija temeljna misao ili emocija, detaljistički portretira osoba, pomno prikazuje prizor, predmet ili situacija. Gomilaju se jezični elementi koji pripadaju istoj kategoriji i imaju istu gramatičku funkciju. Veza među njima može

biti asindetska ili polisindetska. Za razliku od enumeracije, s kojom se nerijetko poistovjećuje, kod akumulacije je redosljed nizanja riječi ili izraza slučajan“ (Bagić, 2012:14).

„Takve okolnosti zahtijevaju **rad, energiju, entuzijizam, elan, požrtvovnost. Zahtijevaju i odgovornost i znanje i iskustvo**“

Tu se koristi uzlazna gradacija kojom se pojačava dojam. Imenice nisu nužno bliske, ali se na temelju konteksta može zaključiti da opisuju osobine sposobnog političara. Ovom rečeničnom konstrukcijom Plenković pojačava važnost i ozbiljnost rečenice. Nastoji time sugerirati da pozicija vladajuće stranke nije za svakoga te da oni imaju sve navedeno.

3.2. b) Anadiploza

„Ponavljanje završne riječi ili skupine riječi jednog stiha ili rečenice na početku idućeg stiha ili rečenice. Pojavljuje se u pjesništvu, fikcionalnoj prozi, publicistici, novinarstvu, razgovornom jeziku. U pjesništvu ritmizira tekst, ističe ključne riječi, misli ili emocije“ (Bagić, 2012: 32-33).

„Mi ćemo, naravno, voditi računa o interesima **hrvatske države, a hrvatska država, hrvatsko gospodarstvo** zasigurno ima jedan ključan interes...“

Njome želi pojačati emocije patriotizma i umjesto da kaže „Hrvatska“ kaže „hrvatska država“ kako bi pojačao dramatičnost i melodičnost govora.

„(...) ne samo da je velik, nego **obvezuje. Obvezuje** jer smo (...)“

„Ovakva potpora većine hrvatskih birača za nas je ogromna obveza i svakoga dana iduće četiri godine o njoj **ćemo voditi računa. Vodit ćemo računa** jer Hrvatska treba rješenja i za gospodarstvo i za javno zdravstvene izazove i za jačanje demokracije, jačanje institucija, jačanje ljudskih prava, jačanje manjinskih prava“

Andrej Plenković koristi anadiplozu kako bi pridonio ritmičnosti govora, dramatičnosti i svečanom tonu.

3.2. c) Antifraza

„Među stilske figure bliske ironiji, dapače među figure kojima se ironični smisao povremeno ostvaruje nedvojbeno se ubrajaju antifraza, asteizam i dijasirm. Dok je antifraza mikrostrukturalna figura konstrukcije, asteizam i dijasirm su makrostrukturalne figure, i to misli. Sve tri zasnivaju se na iznimno velikom razmaku između rečenoga i mišljenoga.“ (Bagić, Matica hrvatska, 2010).

„Evo, dopustite da na kraju ove izborne večeri, prije svega, zahvalim svim našim biračima, svim sugrađanima koji su sudjelovali na ovim izborima za Hrvatski Sabor koji su, **zahvaljujući Milanoviću**, održani na ovaj bizaran dan, u srijedu, gdje smo, eto nažalost, pod navodnicima **pridonijeli hrvatskom BDP-u i praktičnosti hrvatskoga obrazovanja i zdravstva i niza drugih aktivnosti**“

Kroz ironičnu "zahvalu" Plenković kritizira Milanovićev izbor dana za izbore, srijedu, 17. travnja. Koristi izraz "pod navodnicima" da se zna da je ironija pa indirektno kritizira odabir dana za izbore koji je, kako sugerira, ugrozio BDP, obrazovanje, zdravstvo i ostalo. Time nastoji izazvati negativnu percepciju Milanovića u javnosti.

„Želim **čestitati** jednako tako svim drugim političkim strankama koje su **porazene na ovim izborima od strane HDZ-a...**“

Plenković kroz ironične čestitke stranačkim protivnicima ističe vlastitu pobjedu. Koristeći tu figuru, suptilno ponižava protivnike, a naglašava pobjedu HDZ-a.

3.2. d) Asindeton i polisindeton

Asindeton:

„Nizanje dviju ili više riječi, skupina riječi ili rečenica bez veznika. Između dijelova asindetskog izraza stoje pravopisni znaci: zarez, dvotočka, točka-zarez ili crta. Rastrzana, stankama ispresijecana asindetska sintaksa ubrzava ritam govora, čini ga življim, ističe govornikovu emocionalnost (...) U antici asindeton su rabili svi viđeniji govornici i pisci. Prvi ga spominje Aristotel u 12. glavi treće knjige *Retorike*. Asindeton se često realizira kao nabrojavanje (enumeracija) riječi ili skupina riječi“ (Bagić, 2012: 68-72).

„Takve okolnosti zahtijevaju rad, energiju, entuzijazam, elan, požrtvovnost“

Polisindeton:

„Ponavljanje istog ili istovrsnih veznika ispred riječi, sintagmi ili rečenica koje se nabrajaju u dijelu iskaza. Gramatički i smisaono, ponavljanje veznika je nepotrebno. Stilistički, međutim, ono je veoma izražajno: segmentira i ritmizira iskaz, ističe pojedine riječi i misli, stvara dojam iščekivanja, sugerira gradacijsko prikazivanje i afektivno stanje govornika. U hrvatskom jeziku polisindeton se najčešće ostvaruje pomoću veznika i; kadšto se ponavljaju veznici a, pa, te, i“ (Bagić, 2012: 251).

„Ova transformacija dobila je svoju potporu **i na** unutarstranačkim izborima **i na**, danas, parlamentarnim izborima. **I** zato znamo da smo na ispravnom putu. Za vrijednosti **i** za napredak Hrvatske“

„Vodit ćemo računa jer Hrvatska treba rješenja **i za** gospodarstvo **i za** javno zdravstvene izazove **i za** jačanje demokracije...“

Plenković često koristi veznik „i“ u govoru iako nije nužan. Njime stvara ritam u govoru i naglašava riječi nakon veznika da se doimaju svečanije.

„...Pridonijeli hrvatskom BDP-u **i** praktičnosti hrvatskoga obrazovanja **i** zdravstva **i** niza drugih aktivnosti“

Više puta se navodi veznik „i“ kako bi se stvorio dojam brojnosti negativnih posljedica uzrokovanih odlukom o danu održavanja izbora. Isto tako, dodavanjem veznika se govor ritmizira i naglašavaju se riječi nakon njega.

Zanimljivo je učestalo izmjenjivanje asindetona i polisindetona. Dok u jednoj rečenici koristi nepotrebne veznike, u idućoj ih potpuno izostavlja. Na taj se način ponovno poigrava ritmičnošću i tempom govora pri čemu ga polisindeton usporava, a asindeton ubrzava. Antifraza se može opisati kao „uvreda pohvalom“ i oblik je pasivnog diskreditiranja učestalog u političkim govorima tako što se rečeno čini pristojnim, a u dubljem značenju nije.

3.3. FIGURE RIJEČI

3.3. a) Epitet

„Pridjev koji se dodaje imenici s ciljem da se naglasi pojedino svojstvo ili vrijednost označenog bića, stvari ili pojave, da se izraz učini snažnijim, uvjerljivijim, slikovitijim... U klasičnoj retorici epitet se promatra kao stilski ukras (epitheton ornans), povremeno čak kao podvrsta pleonazma“ (Bagić, 2012: 110-113). .

„Hvala vam lijepa, **dragi** prijatelji, na **sjajnom** rezultatu i **sjajnoj** pobjedi Hrvatske demokratske zajednice večeras zajedno s našim partnerima.

Andrej Plenković pobjednički govor na parlamentarnim izborima 2020. godine započinje sa zahvalama. Koristi pritom izraz „dragi prijatelji“, pri čemu je epitet „dragi“ upućen biračima i partnerima kako bi stvorio dojam prisnosti i zajedništva. Naglašava vlastiti rezultat i pobjedu epitetom „sjajan“ pri čemu se i smiješi dajući do znanja da je zadovoljan i ponosan. Taj epitet ponavlja kako bi naglasio zadovoljstvo rezultatom.

„Obvezuje jer smo imali **težak mandat pun** iskušenja iza nas, a **izazovi** koji su pred nama su izgledno još i **veći**“

Mandat se opisuje kao „težak“ i „pun iskušenja“, a izazovi kao još „veći“ nego dosad. Koristi te epitete kako bi dočarao težinu uloge vladajuće stranke.

„Hvala **lijepa** svima“

„...Ovaj **bizaran** dan, u srijedu...“

Epitetom „bizaran“ Plenković nastoji suptilno istaknuti svoje neslaganje s Milanovićevim odabirom dana za izbore.

„...Hrvatska demokratska zajednica po treći put zaredom **uvjerljivo** pobijedila na parlamentarnim izborima!“

Naglašava se velika razlika u rezultatu izbora između HDZ-a i druge stranke s najviše glasova. Pojačava dojam o važnosti i težini pobjede.

„I ta **velika** razlika između nas i drugih političkih stranaka...“

Premijer nastoji istaknuti kako se stranka HDZ uvelike razlikuje od ostalih. Tim epitetom se ograđuje od protivničkih stranaka.

„Hrvatska danas treba vladu koja će voditi politiku **novog, modernog** suverenizma...“

„Novi, moderni suverenizam“ je tu korišten kao temeljna tradicionalna vrijednost stranke omotana u novo ruho što osigurava vjernost tradicionalnih i novih podržavatelja HDZ-a.

3.3. b) Metafora

„Zamjenjivanje jedne riječi drugom prema značenjskoj srodnosti ili analogiji; prijenos imena s jedne stvari na drugu i značenja s jedne riječi na drugu. Metaforičko se značenje, prema klasičnoj retorici, oblikuje u srazu pravog (konvencionalnog, proprium) i nepravog (prenesenog, improprium) značenja. Ono se uvijek događa u kontekstu i višestruko je ovisno o njemu“ (Bagić, 2012:187-188).

„...Krećemo svi zajedno kao i do sada **svim srcem raditi** za Hrvatsku“

Plenković koristi frazu „raditi svim srcem“ koja označava raditi nešto s ljubavlju, voljom i entuzijazmom. Ta je rečenica središnja misao govora.

„...**prolivena žuč** prema nama...“

Korištenjem izraza „prolivena žuč“ insinuira da je protivnička stranka prema njima iskazala silnu frustraciju i apatiju. Ovom rečenicom se u govoru pojačava dojam neprijateljstva i napetosti.

3.3. c) Metonimija

Zamjenjivanje jedne riječi drugom na temelju njihove logičke bliskosti, vremenske ili prostorne povezanosti. Ubraja se među osnovne trope. Umjesto sličnosti, koja karakterizira metaforički prijenos, kod metonimije riječ se koristi „za označavanje predmeta ili svojstava koji se nalaze u egzistencijalnoj vezi sa njenim uobičajenim referentom". (Bagić, 2012: 199, cit. prema Ducrot i Todorov, 1987).

„...koji su dobili veliko povjerenje **hrvatskog naroda**...”

Tu se misli na dio Hrvata koji su glasovali za određenu stranku, ali kaže „hrvatski narod“ kao da je cijeli narod donio isti glas. Tako stvara dojam da cijeli narod podržava HDZ.

„...zaštitila hrvatske građane od **kriza**...”

Korištenje imenice u množini „kriza“ zamjena je za konkretne probleme prethodnih godina. Time pojednostavljuje složene probleme da ih ne nabraja i čini ih lakšima za razumijevanje.

„Hvala, posebno svim članicama i članovima HDZ, od **Zagreba** pa do **Dubrovačko-neretvanske županije, Vukovarsko-srijemske i Međimurske, Istarske**“

Umjesto da svaki put govori „članovi iz...“, spominje županije iz kojih potječu članovi HDZ-a pa se tako cjelina uzima za dio jer nije nužno cijela županija član HDZ-a.

Rečenice su gotovo uvijek ukrašene barem jednim epitetom. Govornik se tako doima elokventnijim, a govor slikovitijim. Moguće je uočiti kontrast između pozitivnih epiteta poput „dragi prijatelji“, „sjajna pobjeda“, „uvjerljiva pobjeda“ i negativnih kao što su „težak mandat pun iskušenja“, „bizaran dan“. U ovom kontekstu Plenković nastoji dočarati težinu vođenja mandata, ali opet pokazati spremnost na to. Uporaba metafore u govoru indikator je dosjetljivosti i inteligencije govornika. Plenković primjerice koristi metaforu „prolivena žuč“ ne bi li opisao apatični odnos protivničke stranke prema HDZ-u, no ne želi to reći izravno.

3.4. FIGURE MISLI

3.4. a) Parenteza

„Umetanje riječi, ili čak rečenice u cjelovitu, smisaono i gramatički potpunu rečenicu. (...) Parenteza se u kontekstu ponaša kao dopuna, usputna napomena, upadica, pojašnjenje ili

udaljavanje od osnovne misli. Umetnuta riječ, skupina riječi ili rečenica pokreće dijalogizaciju diskursa kojom umješni govornici i pisci uprizoruju susret dva glasa, ideje i njezina komentara, lica i naličja misli. Ovisno o diskursnom tipu i autorskoj nakani, parenteza oscilira između korisnog dodatka osnovnoj informaciji i potencijalno osamostaljivog tekstnog ulomka“ (Bagić, 2012: 239).

„Ovakav rezultat Hrvatske demokratske zajednice, **a to je naša pobjeda**, ne samo da je velik, nego obvezuje“

„Ova transformacija dobila je svoju potporu i na unutarstranačkim izborima i na, **danas**, parlamentarnim izborima“

Ovdje parenteze nisu odvojene zagradom ili crticama, ali su dodane informacije osnovnim rečenicama kako bi se još više naglasio motiv pobjede. Govornik time želi istaknuti vlastiti uspjeh.

„...Održani na ovaj bizaran dan, **u srijedu**, gdje smo, **eto, nažalost, pod navodnicima**, pridonijeli hrvatskom BDP-u i praktičnosti hrvatskoga obrazovanja i zdravlja i niza drugih aktivnosti“

U rečenicu se ubacuju dodatne informacije o posljedicama predsjednikova odabira srijede kao dana za izbore pa na taj način Plenković usputno izražava kritiku iako to nije primarna nit vodilja rečenice. Nabraja kritike stranke SDP-a dodajući u rečenicu informacije što rezultira zajedljivim tonom i djeluje pomalo provokativno. Nastoji izazvati negativnu sliku o njima.

3.4. b) Perifraza

„Višečlani izraz koji stoji umjesto jedne riječi ili naziva. Neizravno imenovanje ili opis karakterističnih obilježja bića, pojave, predmeta, emocije i sl.; okolišni izraz“ (Bagić, 2012: 241, 242).

„...izborne jedinice u **najvišem predstavničkom domu u Republici Hrvatskoj**“

Plenković misli na Hrvatski sabor, ali kako bi zvučalo profinjenije i poetičnije koristi perifrazu kojom opisuje pojam koji ne imenuje, ali se zna o čemu je riječ.

3.4. c) Eksklamacija

„Tvrđnja izrečena uskličnom intonacijom. Ne posjeduje formalnih signala usklicnosti kao što su vokativ, imperativ ili uzvik, jer se njome nikoga ne zove niti oslovljava. Uskličnost je

zapravo oblik naglašavanja snage izraza - dočarava osjećaje, duševno stanje govornika, naglašava misao i usmjerava percepciju iskaza“ (Bagić, 2012: 90-93).

„Ali ono što je bitno je da je Hrvatska demokratska zajednica po treći put zaredom uvjerljivo pobijedila na parlamentarnim izborima!

„A još važnije je da od sutra ujutro krećemo u formiranje nove parlamentarne većine kako bismo formirali našu treću vladu!“

„Predlažem da se sada malo i zabavimo jer vrijeme je pobjede i vrijeme slavlja!”

Eksklamacija je figura koja se nerijetko koristi u zanosu ili ushićenju, stoga je česta u pobjedničkim govorima. Ovdje Plenković ima uskličnu intonaciju, podiže ton govora, ali ima osmijeh na licu dok govori o pobjedi svoje stranke. U drugoj rečenici najavljuje planove za sutradan s ushićenjem. Nastoji izazvati pozitivne emocije, radost i ushićenje javnosti, pokušava izgraditi patos.

3.4 d) Hiperbola

„Naglašavanje ideje, emocije ili obavijesti pretjerivanjem, koje ističe afektivni odnos govornika spram predmeta govora. Pretjerivanjem se mogu uvećavati (**Vrat mu je dugačak kao u žirafe**) ili umanjivati (*Manji je od makova zrna*) stvarne odlike bića, stvari, pojava ili emocija“ (Bagić, 2012: 140).

„To je **katastrofalno** provedeno vrijeme u oporbi.”

Premijer opisuje mandat stranke SDP u vladi. Epitetom „katastrofalno“ opisuje neuspjeh opozicije i tako u javnosti nastoji suptilno umanjiti kredibilitet opozicije, a povećati vlastiti.

„I ta velika razlika između nas i drugih političkih stranaka, pogotovo ovih koji su večeras artikulirali i dalje svojevrсни **govor mržnje** prema HDZ-u“

U ovoj rečenici spominje se „govor mržnje“ u kontekstu međustranačke komunikacije u predizbornoj kampanji u kojoj su stranke u opoziciji izrazile želju da svrgnu HDZ s vlasti. U tom slučaju „govor mržnje“ je hiperbola i nije potpuno istinit iz razloga što u izbornoj noći nije bilo incidenata koji bi se mogli izravno svrstati pod govor mržnje.

3.4. e) Ironija

„Smisaono preosmišljanje iskaza. Ironičar govori posredno ili suprotno od onoga što kani kazati - kori hvaleći, hvali kudeći, prezire diveći se, hini neznanje, svjesno prešućuje ili kaže

manje nego što se očekuje. Ironija je polifonijska figura diskurza čije funkcioniranje karakterizira razmak između znaka i smisla, rečenog i mišljenog, slova' i ,duha' stvari, iskaza i iskazivanja“ (Bagić, 2012: 158-159).

„Ono što zabrinjava je da i večeras, nakon što smo ih po treći put porazili na parlamentarnim izborima, oni i dalje govore o nekoj **vldi kvazi nacionalnoga spasa** koja bi nas valjda trebala **spasiti od Schengena, eura...**“

Premijer cinično i podrugljivo koristi izraz „vlada nacionalnog spasa“. Insinuira da stranke kojima se neposredno obraća ne podupiru ostvarene ciljeve vlade poput Schengena, eura, Pelješkog mosta, pri čemu ponovno nabraja uspjehe svojeg mandata. Nastoji ih suptilno ismijati u javnosti.

3.5. FIGURE DISKURSA

3.5. a) Eufemizam i litota

Eufemizam:

„Ublaženi izraz koji zamjenjuje vulgarizam ili riječ koja označuje kakvu opasnu, šokantnu ili neugodnu pojavu. Proces eufemizacije u pravilu se tiče čovjeka i njegova društvenog života“ (Bagić, 2012:118).

„...Nastavljaju s ovom retorikom koja je kreirala **jedno ozračje** na hrvatskom političkom prostoru za koje mi smatramo da **nije primjereno...**“

Pod riječima „jedno ozračje“ vjerojatno misli na neustavno kandidiranje predsjednika Zorana Milanovića za premijera ili na neprijateljsku atmosferu u predizbornoj kampanji, ali ostaje suzdržan i umanjuje snagu tih riječi. Plenković umjereno, promišljeno i suzdržano osuđuje postupke opozicije pa tako umanjuje kritiku.

Litota:

„Svjesno slabljenje ili umanjivanje izraza s ciljem da se naglasi i pojača kakva ideja, misao, predodžba, emocija i si. Govoreći manje, sugerira se više“ (Bagić, 2012: 110)

„...koji su se **nisu makli** iz 2020...“

Stvara dojam suzdržanosti dok istovremeno kritizira opoziciju za nedostatak proaktivnosti za vrijeme njihova mandata.

"...u ovako zahtjevnim i bitno izmijenjenim geopolitičkim okolnostima"

Ovime ublažava negativne situacije poput ratova, kriza, inflacije, prijetnje sukobima...

3.5. b) Kontrast

„Oni, naravno, ne zaslužuju ni na koji način voditi hrvatsku vladu. Vođenje hrvatske vlade treba ići onome koji je pobijedio na ovim izborima, a na ovim izborima pobijedila je Hrvatska demokratska zajednica zajedno s našim partnerima!“

Vidljiv je kontrast unutar ove rečenice. Polarizira dobro i loše na „mi (dobri) i „oni“ (loši). Kaže: Oni (SDP) ne zaslužuju voditi Hrvatsku, ali mi (HDZ) zaslužujemo. To je još jedno obilježje framinga ili jednostavnije – etosa, kojim stvara pozitivnu sliku o sebi, a negativnu o protivnicima i tako pokušava stvoriti odbojnost javnosti prema protivnicima, a naklonost svojoj stranci.

„Dakle, umjesto da čestitaju nakon uvjerljivog poraza, oni nastavljaju s ovom retorikom koja je kreirala jedno ozračje na hrvatskom političkom prostoru za koje mi smatramo da nije primjereno“.

Naime, u ovom govoru Plenković odabirom retorike također stvara neprijateljsko ozračje te umjesto da se usredotočuje na važne planove za sljedeći mandat, upućuje kritike protivničkim strankama te tako radi sličnu stvar koju i sam kritizira.

U govoru se često koristi tehnikom „framinga“⁵ čime nastoji oblikovati svoju stranku, sebe i birače na način na koji želi da ih šira javnost percipira. Tako uokviruje HDZ u okvir zajedništva, tradicije, domoljublja, borbe za suverenost i dugogodišnjeg iskustva i nastoji osigurati da ju svi vide tako. Pretjeranim zahvaljivanjem pokušava stvoriti dojam skromnog i zahvalnog političara kojemu je povjerenje naroda prioritet i kojemu je jako stalo do vlastitog tima. U cjelovitom govoru Plenković se često služi kraćim rečenicama što doprinosi ritmičnosti, jasnoći i dramatičnosti. Govori hrvatskim književnim govorom i administrativnim stilom. Koristi neutralnije pojmove i oprezno se izražava kako ne bi izazvao negativne reakcije javnosti. Uspoređivanje HDZ-a s drugim strankama prisutno je u govoru što dokazuje rečenica: „I ta velika razlika između nas i drugih političkih stranaka, pogotovo ovih koji su večeras artikulirali i dalje svojevrsni govor mržnje prema HDZ-u“ Kišiček (2018) smatra da je isticanje podjela „mi“ i „oni“ popularan oblik populističkog diskursa.

⁵ Preuzeto s <https://masscommtheory.com/theory-overviews/framing-theory/>

„Dakle, uz već spomenuto isticanje razlike i stvaranje jaza između „nas" i „njih", pri čemu su oni drugi izrazito negativno okarakterizirani, (najčešće kao pripadnici establishmenta, elita) važno je reći kako je populizam usmjeren uglavnom na društvene skupine koje se nalaze u nepovoljnijem položaju (...) Posljedično, populizam je usmjeren stvaranju nepovjerenja prema postojećim političkim strukturama, a političar/populist se prikazuje kao dijametralno suprotan vladajućim elitama pa se onda nameće i kao jedini moguć i logičan izbor“ (Kišiček, 2018: 103).

Naime, u ovom govoru Plenković odabirom retorike također stvara neprijateljsko ozračje te umjesto da se usredotočuje na važne planove za sljedeći mandat, upućuje kritike protivničkim strankama te tako radi sličnu stvar koju i sam kritizira, primjerice:

„Dakle, umjesto da čestitaju nakon uvjerljivog poraza, oni nastavljaju s ovom retorikom koja je kreirala jedno ozračje na hrvatskom političkom prostoru za koje mi smatramo da nije primjereno“ (v. Prilog 2).

4. ZAKLJUČAK

Umijeće političkog govora ima izuzetno velik utjecaj na javno mnijenje ciljane publike kojoj se političar obraća. Dokaz su tome nalazi koji potječu još iz Antičke Grčke. Znanje o retorici koje je danas dostupno sagradili su poznati grčki filozofi; Platon, Sokrat, Ciceron, Gorgija, Aristotel, sofisti i ostali. Vrstan govornik prije svega uvjerava, oblikuje, a ponekad i mijenja stavove javnosti koja će u predizborno vrijeme iznjedriti potencijalne birače. Ukoliko je političar vrstan govornik koji je savladao metode uvjeravanja, utemeljio svoj etos i izazvao emocije svojim govorom (patos), utoliko će osvojiti veći broj glasova u utrci za vlast i stvoriti veći krug podrške od političara koji nije savladao političku retoriku.

Analizom ključnih govora predsjednika Vlade Republike Hrvatske, Andreja Plenkovića, moguće je zaključiti da je usvojio teoriju političke retorike, a zatim ju izvrsno savladao u djelu. Ističe se rječitošću, visokom razinom općeg znanja, poznavanjem svoje struke, izgradnjom pozitivne percepcije birača o sebi, smirenošću i poželjnim tonom glasa. Rijetko koristi značajne gestikulacije, no služi se blagim kretnjama ruku želi li nešto istaknuti. Gotovo uvijek ima ozbiljan izraz lica, dok se često zna mrgoditi ili izgledati ljutito. Intonaciju glasa ne mijenja, neovisno o situaciji. Zaključno, Andreja Plenkovića karakterizira zvučnost i ritmičnost svećanih i dužih govora što se postiže korištenjem figura poput geminacije, akumulacije, anafore i epifore. S druge strane, ako je riječ o svakodnevnim izjavama ili govorima u kriznim situacijama, nedostaje živosti u izrazu. Njegov govor varira između ubrzavanja i usporavanja ritma asindetonom i polisindetonom, dok uporabom metafora i epiteta stvara slikovitiji i elokventniji dojam o sebi. Plenković koristi tehniku "framinga" kako bi oblikovao percepciju HDZ-a kao stranke zajedništva i tradicije, a sebe kao skromnog, sposobnog, smirenog, suzdržanog i zahvalnog lidera. Učestalo nabraja vlastita i stranačka postignuća u mandatu čak i ako to nije središnja tema govora. Nerado priznaje pogreške u mandatu, s njih skreće pozornost i ima sklonost banaliziranju problema. Na taj način stvara etablirani etos. Voli isticati razlike između HDZ-a i ostalih stranaka čime se približava populističkom diskursu, iako istovremeno kritizira slične prakse svojih političkih protivnika.

Ključne zamjerke u njegovoj retorici su neprilagođivanje rječnika ili intonacije ovisno o situaciji, korištenje suvišnih birokratizama ili neopravdano kompleksnih izraza, banaliziranje promašaja Vlade ili blago poricanje problema u državi, skretanje pozornosti na pozitivne stavke u mandatu ignorirajući pritom negativne i skrivanje vlastitih emocija, tj. prisilna smirenost govora u ozbiljnim situacijama. Premijer, iako vrstan retoričar na aktualnoj hrvatskoj političkoj

sceni, trebao bi poraditi na prilagođavanju govora situaciji i usvajanju patosa kako bi stekao još veće povjerenje dosadašnjih birača, ali i onih koje bi mogao pridobiti u budućnosti.

5. POPIS LITERATURE

Andrijanić, Ljubica (2009) Administrativni stil. *Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis* 3(3): 15-22.

Bagić, Krešimir (2012) *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.

Kišiček, Gabrijela (2018) *Retorika i politika*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.

Oraić Tolić, Dubravka (2011) *Akademsko pismo: strategije i tehnike klasične retorike za suvremene studentice i studente*. Zagreb: Naklada Ljevak

Enciklopedija.hr (2024) Retorika. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/retorika> Pristupljeno 4. kolovoza 2024.

Mass Communication Theory (2023) Framing Theory. <https://masscommtheory.com/theory-overviews/framing-theory/> Pristupljeno 28. svibnja 2024.

Matica hrvatska (2010) <https://www.matica.hr/vijenac/435/pohvala-pokudom-i-pokuda-pohvalom-1445/> Pristupljeno 26. kolovoza 2024.

PRILOZI

Prilog 1: Transkript govora Andreja Plenkovića nakon pobjede na parlamentarnim izborima 2020.

[Hvala vam lijepa, dragi prijatelji, na sjajnom rezultatu i sjajnoj pobjedi Hrvatske demokratske zajednice večeras zajedno s našim partnerima. Hvala svima. Želim prije svega zahvaliti svim hrvatskim građanima, svima koji su danas izašli na birališta i dali svoj glas, bilo da su ga dali nama koji smo dobili većinsko povjerenje, bilo da su ga dali nekim drugim strankama za koje su smatrali da imaju najbolja rješenja za Hrvatsku. To je ono što je demokracija, iskaz volje naroda o smjeru kojim putem da ide Hrvatska danas. Ovakav rezultat Hrvatske demokratske zajednice, a to je naša pobjeda, ne samo da je velik, nego obvezuje. Obvezuje jer smo imali težak mandat pun iskušenja iza nas, a izazovi koji su pred nama su izgledno još i veći. Takve okolnosti zahtijevaju rad, energiju, entuzijazam, elan, požrtvovnost. Zahtijevaju i odgovornost i znanje i iskustvo. Sve to nastojali smo sintetizirati i u našem programu i u ljudima koji su bili na ovim kandidacijskim listama. Ovakva potpora većine hrvatskih birača za nas je ogromna obveza i svakoga dana iduće četiri godine o njoj ćemo voditi računa. Vodit ćemo računa jer Hrvatska treba rješenja i za gospodarstvo i za javno zdravstvene izazove i za jačanje demokracije, jačanje institucija, jačanje ljudskih prava, jačanje manjinskih prava. Hrvatska danas treba vladu koja će voditi politiku novog modernog suverenizma koji baštini vrijednosti Hrvatske demokratske zajednice našeg prvog predsjednika doktora Franje Tuđmana jer smo u proteklim godinama postavili HDZ upravo na ono mjesto političkog spektra gdje ga je on oduvijek stavljao i oduvijek želio. Ova transformacija dobila je svoju potporu i na unutarstranačkim izborima i na, danas, parlamentarnim izborima. I zato znamo da smo na ispravnom putu. Za vrijednosti i za napredak Hrvatske. Želim zahvaliti još jednom svim našim članicama i članovima, simpatizerima, svima koji su radili u stožeru koji su radili u svakoj općini, svakom gradu, svakoj županiji, svim Hrvatima izvan Hrvatske koji su glasali na ovim izborima i koji su i na taj način poslali poruku o svojoj povezanosti sa domovinom. Želim zahvaliti svima koji su radili na izbornoj strategiji, koju su pratili raspoloženje birača, pratili istraživanja... To nam je pomoglo u našim porukama, u koncipiranju ključnih zaključaka za budućnost Hrvatske. Onima koji su nam pomogli u medijskom smislu... Mislim da smo učinili maksimalan napor, a ovakva pobjeda danas nam daje za pravo da malo budemo veseli, da budemo malo opušteni, a sutra ujutro, u devet, krećemo svi zajedno kao i dosad svim srcem raditi za Hrvatsku. Hvala vam. Živjeli!]

Prilog 2: Pobjednički govor Andreja Plenkovića na parlamentarnim izborima 2024. godine

[Hvala lijepa svima. Evo, dopustite da na kraju ove izborne večeri, prije svega, zahvalim svim našim biračima, svim sugrađanima koji su sudjelovali na ovim izborima za Hrvatski Sabor koji su, zahvaljujući Milanoviću, održani na ovaj bizaran dan, u srijedu, gdje smo, eto nažalost, pod navodnicima pridonijeli hrvatskom BDP-u i praktičnosti hrvatskoga obrazovanja i zdravlja i niza drugih aktivnosti. Ali ono što je bitno je da je Hrvatska demokratska zajednica po treći put zaredom uvjerljivo pobijedila na parlamentarnim izborima! A još važnije je da od sutra ujutro krećemo u formiranje nove parlamentarne većine kako bismo formirali našu treću vladu! Želim čestitati jednako tako svim drugim političkim strankama koje su poražene na ovim izborima od strane HDZ-a, na povjerenju i mandatima koji su im povjerali hrvatski građani, što je naravno dobro i tako i treba biti u demokraciji. A mi ćemo, naravno, nastaviti našu politiku koja je u proteklih osam godina zaštitila hrvatske građane od kriza, očuvala hrvatsko gospodarstvo, omogućila ostvarivanje niza strateških ciljeva, bilo na unutarnjem ili međunarodnom planu. I upravo, imajući na umu da su ovi izbori održani u prilično zahtjevnim okolnostima: Prvo što je to bilo 3. put zaredom da tražimo obnavljanje povjerenja hrvatskog naroda što u ovako zahtjevnim okolnostima samo po sebi predstavlja jednu složenu zadaću. Drugo, što smo ovu kampanju morali voditi u kontekstu flagrantnog kršenja Ustava od strane Milanovića i svih onih koji su ga poduprli. Ono što zabrinjava je da i večeras, nakon što smo ih po 3. put porazili na parlamentarnim izborima, oni i dalje govore o nekoj vladi kvazi nacionalnoga spasa koja bi nas valjda trebala spasiti od Schengena, eura, Rafaela, Pelješkoga mosta ili niza drugih postignuća koje smo realizirali u proteklo vrijeme ili pak naših zajedničkih planova s koalicijskim partnerima da razvijamo Hrvatsku do kraja ovoga desetljeća. I ta velika razlika između nas i drugih političkih stranaka, pogotovo ovih koji su večeras artikulirali i dalje svojevrsni govor mržnje prema HDZ-u. Dakle, umjesto da čestitaju nakon uvjerljivog poraza, oni nastavljaju s ovom retorikom koja je kreirala jedno ozračje na hrvatskom političkom prostoru za koje mi smatramo da nije primjereno. Ono što želim obećati da pozivam sve one stranke koje su dobile povjerenje hrvatskih građana, a ne pokazuju ovakvu apriori isključivost kao ovi koje smo porazili skoro 20 razlike koji se nisu makli iz 2020. nego za 1 mandat (tu mislim na SDP), dakle imali su tada 41, sad su u svog kršenje Ustava u svu prolivenu žuč koju su imali i naumili proliti prema nama, osvojili samo jedan mandat više. To je katastrofalno provedeno vrijeme u oporbi. Oni, naravno, ne zaslužuju ni na koji način voditi hrvatsku vladu. Vođenje hrvatske vlade treba ići onome koji je pobijedio na ovim izborima, a na ovim izborima

pobijedila je Hrvatska demokratska zajednica zajedno s našim partnerima. Dopustite mi da zahvalim i Hrvatsko socijalno liberalnoj stranci, Hrvatskoj demokršćanskoj stranci, Hrvatskoj narodnoj stranci, Hrvatskoj stranci umirovljenika, gospođi Marijani Petir koja je također bila s nama i činila je našu koaliciju novim izborima na sjajno odrađenoj kampanji, na slanju ključnih poruka i u vezi postignuća, i u vezi našega programa za sve izazove. Hvala, posebno svim članicama i članovima HDZ, od Zagreba pa do Dubrovačko-neretvanske županije, Vukovarsko-srijemske i Međimurske, Istarske. Našim volonterima, svima koji su svojim angažmanom i trudom podržali ovaj put proteklih nekoliko tjedana u kampanji. I naravno, čestitke svima onima koji su izabrani u Hrvatski Sabor i koji su dobili to veliko povjerenje hrvatskog naroda i čast da predstavljaju svoje županije, odnosno svoje izborne jedinice u najvišem predstavničkom domu u Republici Hrvatskoj. Mi ćemo, naravno, voditi računa o interesima hrvatske države, a hrvatska država, hrvatsko gospodarstvo zasigurno ima jedan ključan interes, a to je ponovno jamčenje čvrste političke stabilnosti. Odmah, što prije formiranje nove parlamentarne većine i konstituiranje Hrvatskog Sabora i formiranje nove vlade jer samo na taj način u ovako zahtjevnim i bitno izmijenjenim geopolitičkim okolnostima u kojima se svijet, Europa i Hrvatska nalaze, možemo zajamčiti kvalitetnu budućnost u socijalnom i gospodarskom smislu za hrvatske građane. Stoga, zahvaljujući svima koji su pridonijeli ovoj velebnoj pobjedi od tri puta zaredom, ovako uvjerljivo pobijediti na parlamentarnim izborima je itekako zahtjevno. Želim zahvaliti vama koji ste večeras ovdje. Predlažem da se sada malo i zabavimo jer vrijeme je pobjede i vrijeme slavlja! I da već od sutra krenemo u nove zadaće u nacionalnom interesu hrvatskog naroda i hrvatske države. Hvala!]